

Sygn. akt III AUa 1857/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	Aleksandra Portaszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji A. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 czerwca 2012 r., sygn. akt VII U 864/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Ubezpieczona A. P. odwołała się od decyzji pozwanego z dnia 20 lutego 2012r. i 9 marca 2012r. roku odmawiających jej prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o ich oddalenie.

Sąd Okręgowy oddalił odwołania opierając się na następujących ustaleniach i rozważaniach.

A. P., urodzony dnia (...), w dniu 9 grudnia 2011 r. złożyła wniosek o emeryturę pomostową. Wnioskodawczyni w okresie od 01.04.1979 roku do 30.06.1985 roku była zatrudniona w P. Zakładzie Opieki Zdrowotnej w P., na stanowisku technika dentystrycznego, od 01.07.1985 roku do 30.11.1989 roku była zatrudniona w Zespole (...) w G. w Protezowni, na stanowisku technika dentystrycznego, od 01.12.1989r. do 31.05.1999 roku była zatrudniona w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w S. na stanowisku starszego technika dentystrycznego. Następnie w okresie od 01.03.2004 roku do 05. 03.2005 roku była zatrudniona w firmie (...) na stanowisku technika dentystrycznego a od 17.11.2008r do 16.06.2009r., od 18.06.2009r. do 31.12.2010r. była zatrudniona w (...) w Ł. na

stanowisku technika dentystycznego. W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczona udowodniła 23 lat, 4 miesiące i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych z tytułu ogólnego stażu pracy, natomiast nie udowodniła żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżonymi w niniejszym postępowaniu decyzjami z dnia 20 lutego 2012r. i 9 marca 2012r. odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury pomostowej z uwagi na niespełnienie warunków do nabycia tego prawa.

W momencie złożenia wniosku o emeryturę A. P. nie pozostawała w stosunku pracy.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2008. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z kolei art. 49 ustawy stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W niniejszej sprawie niesporne było, iż ubezpieczona urodziła się po dniu 31 grudnia 1948 r., ukończyła 55 rok życia, legitymuje się ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze powyżej 20 lat, rozwiązała stosunek pracy. Kwestia sporną pozostawało natomiast to, czy ubezpieczona legitymuje się 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach. Nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jest przywilejem w stosunku do nabywania emerytur w powszechnym wieku emerytalnym, przeto skorzystanie z tego prawa nie może podlegać uznaniu lub opierać się na wykładni rozszerzającej, ale powinno mieć oparcie w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy, które spełniają prawne wymagania zakwalifikowania określonej pracy jako zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z art. 3 ust 1 ustawy pomostowej ustawodawca skonkretyzował, jakie przesłanki musi spełniać praca, aby można było ją zakwalifikować do pracy w szczególnych warunkach wskazując, iż prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania

przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku i podał, iż wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Wnioskodawczyni domagała się zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych następujących okresów :

- od 01.04 .1979 roku do 30.06.1985 roku z tytułu zatrudnienia w P. Zakładzie Opieki Zdrowotnej na stanowisku technika dentystycznego, w oparciu o świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 23.01.2012 roku ;

- od 01.07.1985 roku do 30.11.1989 roku z tytułu zatrudnienia w Zespole (...) w G. w Protezowni, na stanowisku technika dentystycznego w oparciu o świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 13.01.2012 roku;

- od 01.12.1989r. do 31 .05.1999 roku z tytułu zatrudnienia w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w S., na stanowisku technika dentystycznego, w oparciu o świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Okręgowego na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego nie można uznać, iż praca wykonywana przez A. P., na stanowisku technika dentystycznego, jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez ustawodawcę w art. 3 ustawy pomostowej.

Przechodząc do szczegółowego omówienia przedłożonych do wniosku dokumentów Sąd Okręgowy wskazał, iż w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, którym legitymuje się ubezpieczona za okres zatrudnienia w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w S. (od 01.12.1989r. do 31 .05.1999r.), na stanowisku technika dentystycznego powołano się na wykaz A dział IV poz. 17 pkt 2 załącznika do Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.07.1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu służby zdrowia.

W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, którym legitymuje się ubezpieczona za okres zatrudnienia od 01.07.1985 roku do 30.11.1989 roku w Zespole (...) w G. w Protezowni, na stanowisku technika dentystycznego wystawionym przez Szpital Miejski w G. wskazano, iż A. P. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz przy produkcji surowców i półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa , produkcja wosków i woskoli i powołano się na wykaz A dział IV pkt 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r.(Dz. U Nr 8 poz. 43) w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, na stanowisku technika dentystycznego, wymienionym w wykazie stanowiącym załącznik do Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.07.1883 w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w zakładach resortu (...) w zakładach pracy resortu (...) (Dz. Urz. MZ i OS Nr 8 poz 40) .

Natomiast w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 23.01.2012r. za okres zatrudnienia od 01.04 .1979 roku do 30.06.1985 roku w P. Zakładzie Opieki Zdrowotnej, na stanowisku technika dentystycznego, powołano się na wykaz A dział IV poz 17 pkt 2 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.07.1883r.

Powyższe zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12.07.1883r jak i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r.(Dz. U Nr 8 poz. 43) w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze nie może jednak stanowić podstawy do zakwalifikowania określonej pracy jako pracy w szczególnych warunkach stosownie do reguł wskazanych w art. 8 ustawy pomostowej

W celu zakwalifikowania danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach należało odwołać się w ocenie Sądu Okręgowego do prac wymienionych w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd ten podkreślił, iż wnioskodawczyni w trakcie postępowania sądowo – odwoławczego nie powoływała żadnych dowodów

i tym samym nie zdołała udowodnić, iż w spornych okresach czasu wykonywała pracę w szczególnych warunkach opisaną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Wynik przeprowadzonego postępowania dowodowego nie zdołał potwierdzić, iż wnioskodawczyni w spornym okresie czasu wykonywała pracę w warunkach szczególnych wykazaną w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy pomostowej, co jest bezwzględnym warunkiem uznania, iż wnioskodawczyni spełnia warunki do wnioskowanego świadczenia.

Wobec powyższego, brak jest podstaw do uwzględnienia ww. okresów do stażu pracy w warunkach szczególnych. Same wyjaśnienia pełnomocnika ubezpieczonej, jako osobiście zainteresowanego wynikiem sprawy, są w tym wypadku niewystarczające.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że wnioskodawczyni, reprezentowana przez pełnomocnika, nie przejawiała jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej, a stosownie do treści art. 6 k.c. to na ubezpieczonej spoczywał w niniejszej sprawie ciężar udowodnienia faktu zatrudnienia w warunkach szczególnych, gdyż to ona wywodziła z niego dla siebie korzystne skutki prawne.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, że ubezpieczona wykonywała pracę w szczególnych warunkach i odwołanie oddalił.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła ubezpieczona zaskarżając go w całości i zarzucając mu błąd w ustaleniach faktycznych przez nieuzasadnione przyjęcie, że:

- a) ubezpieczonej nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej,
- b) ustawa z dnia 19 grudnia 2008r o emeryturach pomostowych poprzez brak przepisów intertemporalnych regulujących uprawnienia osób będących w trakcie nabywania prawa do emerytury pomostowej - nie narusza przepisów art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W oparciu o ten zarzut apelująca wniosła o uchylenie skarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji ewentualnie z ostrożności procesowej na zasadzie przepisu art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997r o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1997r, Nr 102, poz. 643 ze zm.) przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej ustawy z dnia 19 grudnia 2008r o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008r., Nr 237,poz. 1656 ze zm.) wobec braku w tej ustawie przepisów przejściowych, regulujących sytuację prawną osób będących w trakcie nabywania prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu ubezpieczona wskazała, że w jej ocenie przepis art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r o emeryturach pomostowych dokonał swoistego unieważnienia uprawnień nabytych przez skarżącą w dobrej wierze, bo na podstawie przepisów prawa obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej przez ponad 25 lat.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej i zarzuty w niej zawarte okazały się bezzasadne.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia Sądu I instancji co do opisanego przezeń stanu faktycznego, jak również podziela ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd ten dokonał również trafnej interpretacji przepisów mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Powyższe czyni zbytecznym ponowne przytaczanie ustaleń oraz szczegółowych rozważań zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Przystępując do rozważań w przedmiocie zasadności zarzutów podniesionych przez apelującą, tytułem wstępu wskazać należy, że emerytury pomostowe zapowiedziane w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r. i dotyczą ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze

(urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.). Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze. Prawo do tego świadczenia było nabywane z reguły w niższym niż wiek emerytalny wieku pod warunkiem wykazania piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter, zgodnie bowiem z art. 16 ustawy, prawo do tego świadczenia ustaje nie tylko z dniem śmierci uprawnionego, ale również z dniem poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury, z dniem osiągnięcia przez uprawnionego wieku 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn, jeżeli uprawniony nie ma prawa do emerytury ustalonego decyzją organu rentowego (por. szerzej uwagi zawarte w Prawo do emerytury - komentarz do ustaw z orzecznictwem - I. Jędrasik - Jankowska, K. Jankowska - LexisNexis Warszawa 2011, s. 34 i nast.). Z uwag tych płynie wniosek o odrębnym charakterze obu tych świadczeń (emerytur w niższym wieku i emerytur pomostowych).

Bezspornym jest, że wnioskodawczyni po dniu 31.12.2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zarówno w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jak też w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jt.: Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Stosownie do art.49 ustawy Prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

pkt 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

pkt 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

pkt 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Regulacja wynikająca z art.49 ustawy jest zatem regulacją szczególną w stosunku do tej, jaka wynika z art.4 ustawy. Odstępstwo od zasady wynikającej z art.4 pkt 6 ustawy (tzn. obowiązku wykonywania pracy w szczególnych warunkach po dniu 31.12.2008r.) zawężone jest jednak wyłącznie do tych ubezpieczonych, którzy na dzień 01.01.2009r. legitymują się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych ale wyłącznie w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Nie wystarczy zatem wykazanie się na ten dzień wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art.32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem konieczne jest także aby praca ta była pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (art.49 pkt 3). Sąd Apelacyjny w Gdańsku w całej rozciągłości podziela rozważania prawne poczynione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11 - LEX nr 1171289. W motywach wskazanego orzeczenia Sąd Najwyższy zważył m.in., że „warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy, jest więc legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany.”

Za słuszne należy więc uznać stanowisko Sądu Okręgowego, że nie zachodziły podstawy do przyznania apelującej emerytury pomostowej. Ubezpieczona nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach

pomostowych, ponieważ wykazane przez ubezpieczoną okresy pracy, nie są okresami pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Apelacyjny nie widział podstaw do zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją RP ustawy o emeryturach pomostowych. Jednolite stanowisko Trybunału Konstytucyjnego stanowi, iż ocena celowości i trafności rozstrzygnięć parlamentu wykracza poza zakres kompetencji sądownictwa konstytucyjnego. Obowiązek wyboru najbardziej trafnych rozstrzygnięć spoczywa na parlamencie, który ponosi odpowiedzialność polityczną za sposób wykorzystywania kompetencji prawotwórczych (orzeczenie z 20 listopada 1995r., K. 23/95, OTK w 1995 r., t. II, poz. 33, s. 121). Skoro do kompetencji ustawodawcy należy stanowienie prawa odpowiadającego założonym celom politycznym i gospodarczym oraz przyjmowanie takich rozwiązań prawnych, które jego zdaniem będą najlepiej służyły realizacji tych celów, to zadaniem Trybunału Konstytucyjnego nie jest orzekanie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę (orzeczenie z 24 lutego 1997r., K. 19/96, OTK ZU Nr 1/1997, poz. 6, s. 40). Intencją wprowadzenia do porządku prawnego komentowanej ustawy o emeryturach pomostowych była stopniowa likwidacja możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę (por. uzasadnienie projektu Ustawy o emeryturach pomostowych), jednakże ocena określonych rozwiązań ustawowych przyjętych przez ustawodawcę uchyla się spod kompetencji Sądu Apelacyjnego, nie może też stanowić podstawy do występowania do Trybunału Konstytucyjnego w pytaniem prawnym. Sąd Apelacyjny nie znajduje natomiast jakichkolwiek wątpliwości co do zgodności przepisów ustawy o emeryturach pomostowych (w zakresie norm prawnych znajdujących zastosowanie w sprawie) z przepisami Konstytucji RP. Co natomiast miał autor apelacji na myśli zarzucając ustawodawcy pominięcie „w tej ustawie przepisów przejściowych, regulujących sytuację prawną osób będących w trakcie nabywania prawa do emerytury pomostowej” tego Sąd Apelacyjny nie jest w stanie zrozumieć. Próba wyjaśnienia tej kwestii w uzasadnieniu apelacji jest interesująca, aczkolwiek (poza błyskotliwą uwagą co do pomyłki w dacie wskazanego zarządzenia resortowego) nie przystaje ani do uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji ani do treści obowiązujących przepisów. Godzi się tylko wskazać, że skarżąca nigdy nie nabyła prawa do emerytury pomostowej a więc nie mogła tego prawa utracić. Gdyby nawet wnioskodawczyni miała ukończone 55 lat w dacie wejścia w życie ustawy, to również nie nabyłaby prawa do świadczenia przedemerytalnego, gdyż nie spełniała ani przesłanek z art.4 ustawy ani też z art.49 ust.3 ustawy. Po wejściu zaś w życie ustawy wnioskodawczyni nie „nabywała” prawa do świadczenia albowiem nigdy nie spełniła koniecznych warunków do jego uzyskania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.